

N:o 41.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 16 maj 1892.
— — — — Andra Kamraren den 17 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Riksdagens år 1891 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1890.

(Statsutskottets utlåtande n:o 43.)

Till Konungen.

Efter pröfning af hvad Riksdagens nästlidna år församlade revisorer rörande verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1890 uti afgifven berättelse anmält samt vederbörande förvaltande verk och myndigheter uti deröfver afgifna förklaringar hos Eders Kongl. Maj:t andragit, får Riksdagen i nedannämnda ärenden anföra följande.

Arméförvaltningen.

På grund af 1870 års revisorers i ämnet gjorda anmälan hade, enligt hvad i revisionsberättelsen meddelats, 1871 års Riksdag fäst Eders *Bih. till Riksd. Prot. 1892. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 6 Häft. (N:o 41.) 1*

Kongl. Maj:ts uppmärksamhet vid den synnerliga vigt, frågan om förskottsväsendet vid statens penningförvaltning i allmänhet egde, och dervid erinrat om, bland annat, den stora utsträckning förskottsväsendet tagit och den olägenhet af detsamma, som uppstode derigenom, att utgiftsanslagens verkliga ställning icke kunde med någon säkerhet utrönas, i det de betydliga utgifter, förskotten representerade, icke blifvit å vederbörande anslag afförda, hvaraf åter följde, att rikshufvudbokens uppgifter om reservationer å anslagen, besparingar m. m. måste blifva mer eller mindre felaktiga och utvisa ett fördelaktigare resultat än det, som i sjelfva verket förefunnes. Riksdagen hade därför anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta vidtaga sådana åtgärder, att allmänna medel icke af någon embetsmyndighet derefter måtte, utom i fall af tvingande nödvändighet, såsom förskott utanordnas och att, då sådant skedde, medlen måtte, med iakttagande af behörig kontroll å förskottens redovisning, afföras å vederbörligt anslag, der sådant funnes att tillgå, eller å särskildt för ändamålet upplagdt konto uppföras.

Med anledning af Riksdagens berörda framställning hade, enligt hvad i revisionsberättelsen vidare anförts, Eders Kongl. Maj:t genom kungörelse den 12 december 1879 förordnat, bland annat, att redovisning för förskott, som af embetsverk, myndighet eller redogörare af tillfällig anledning eller för bestridande af löpande utgifter till underlydande utlemnades skulle — der förskottsgifvaren icke funne redovisning därför lämpligen böra afgifvas i sammanhang med öfrig den underlydande åliggande redogörelse, — afslutas vid medlet af sista månaden under räkenskapsåret samt före slutet deraf insändas till vederbörande embetsverk, myndighet eller redogörare, som förskottet utlemnat, och att under tiden mellan nämnda afslutningstermin och räkenskapsårets utgång nytt förskott icke måtte utlemnas till större belopp, än som erfordrades till årets slut, eller intill dess på nya året ytterligare förskott hunne utlemnas.

Enligt hvad revisorerne af arméförvaltningens räkenskaper inhemtat, hade de oredovisade förskotten, som vid 1890 års början utgjort 689,736 kronor 13 öre, under året stigit till 1,057,667 kronor 98 öre, och då härtill komme, att å kontot »försträckning mot ersättning» vid revisionsårets slut utbalanserats en öfverbetalning af 260,034 kronor 16 öre, visade sig, att af arméförvaltningen förskottsvis utgifna medel, som ej blifvit ersatta eller eljest redovisade, vid revisionsårets slut uppgått tillsammans till ett belopp af 1,317,702 kronor 14 öre.

Med afseende å de betydliga belopp, hvartill sålunda de i arméförvaltningens räkenskaper upptagna oredovisade förskott belöpte sig,

hafva revisorerne ifrågasatt, huruvida icke sådana förändrade anordningar i afseende å förvaltningens medelsredogörelse lämpligen måtte kunna vidtagas, hvarigenom det syfte, som med Riksdagens omförmälda skrifvelse och den deraf föranledda kungörelsen afsåges, måtte äfven i fråga om utgifterna för armén varda på ett tillfredsställande sätt befrämjadt.

Öfver denna framställning hafva utlåtanden afgifvits af arméförvaltningens samtliga departement.

Arméförvaltningen å *artilleridepartementet* har, under uppgift att de i departementets räkenskaper för 1890 vid årets slut såsom oredovisade förskott balanserade medel uppgått till inalles 140,838 kronor 37 öre, deraf å extra anslaget till fästningsartillerimateriel 90,710 kronor 17 öre, meddelat, att af ifrågavarande oredovisade förskott helt obetydligt fölle på arméns regementen och corpser, hvilka endast högst sällan och då till ringa belopp och för bestämdt uppgifna behof utbekomme förskottsmedel, hvadan ock undantagsvis förekomme, att för dem några förskott behöfde öfverföras såsom oredovisade vid räkenskapsårets slut.

Hvad återigen beträffade artilleriförråden, Carl Gustafs stads gevärsfaktori, ammunitionsfabriken samt Åkers krutbruk, så bedrefves der för kronans räkning mycket omfattande arbeten af sådan beskaffenhet, att förskottsmedel måste till betydande belopp tid efter annan af artilleridepartementet dessa etablissement tillhandahållas. Att för sådana förskottsmedel, i hvad de afsåge afgifter för senare delen af räkenskapsåret, affordra vederbörande redogörelse redan vid medlet af årets sista månad, hade visat sig möta så stora svårigheter och olägenheter, att, med begagnande af det i ofvan åberopade kungörelse den 12 december 1879 alternativt angifna tillvägagångendet, det ansetts lämpligast att ålägga de redogöringsskyldige att för alla under hvarje kvartal af året — således äfven det sista — undfångna förskottsmedel i ett sammanhang afgifva redovisning inom utgången af den månad, som följde på kvartalet — ett stadgande, hvaraf så mycket mindre kunnat förväntas några olägenheter i det af revisorerne angifna hänseende, som specifika uppgifter öfver oredovisade förskottsmedel, utbetalade från artilleridepartementet, städse funnes under särskilda anslag och titlar departementets årsredogörelser bifogade. Hufvudsakligen af dessa skäl hade ock, beträffande tiden för medelsräkenskapens ingifvande till departementet, blifvit meddelade sådana föreskrifter, hvarom ofvan nämnts, ej mindre i den af Eders Kongl. Maj:t den 25 juni 1881 fastställda instruktion för artilleriförråden samt i den förnyade instruktion, som af artilleridepartementet, enligt Eders Kongl. Maj:ts bemyndigande, den 15 februari 1890 för

samma förråd utfärdats, än äfven uti de tid efter annan af departementet fastställda instruktioner för Carl Gustafs stads gevärsfaktori, ammunitionsfabriken samt Åkers krutbruk. Emellertid hade arméförvaltningens artilleridepartement ingalunda underlåtit att vid upprepade tillfällen erinra vederbörande förvaltningar vid förråden och öfriga under departementet ställda etablissement, dels att vid slutet af ett räkenskapsår icke finge begäras förskottsmedel till större belopp än som vore oeftergiftigt nödvändiga för bestridandet af utgifter under återstående delen af året och intilldess i början af ett påföljande år nya förskottsmedel kunde från artilleridepartementet tillhandahållas, och dels att, såvidt möjligt vore, söka förekomma att vid årsredogörelsernas afslutande fordringar till påföljande år balanserades.

Vidare förekomme att, enligt bestämmelserna i 32 § af kongl. kungörelsen den 10 maj 1889 angående tillämpning under viss tid af förändrade föreskrifter rörande statens upphandlings- och entreprenadväsende, från artilleridepartementet måste utlemnas stora belopp, såsom förskott för kontraherade leveranser af krigsmateriel m. m., hvilka förskott icke annorlunda än, i den mån de kontraherade beställningarne blifvit fullgjorda och godkända, kunde såsom redovisade ur räkenskapen afföras. Då emellertid med sådana beställningars effektuerande i allmänhet droges ut på tiden, måste i de flesta fall de under ett år för sådant ändamål utgifna förskottsmedel till redovisande i ett kommande års räkenskaper öfverföras. Häraf förklarades äfven den omständigheten, att å extra anslagsmedlen till fästningsartillerimateriel ett så stort belopp som det här ofvan angifna, eller 90,710 kronor 17 öre, funnes vid revisionsårets slut såsom oredovisadt utestående.

Med anledning vidare af revisorerens anmärkning om öfverbetalningar, som vid revisionsårets slut funnes i kontot »försträckning mot ersättning» utbalanserade, anmälde artilleridepartementet, att i departementets räkenskaper för år 1890 blifvit på sådant sätt bokförde tillhoppa 54,478 kronor 35 öre, hvaraf större delen, eller 43,434 kronor 26 öre, utgjorde ett försträckningsvis utbetaladt belopp för revolverar af 1887 års modell, hvilka vapen artilleridepartementet, enligt bemyndigande i kongl. brefvet den 11 mars 1887, anskaffat från utlandet och liqviderat. Efter afdrag från sistnämnda belopp af värdet för de i kronans förråd förvarade dylika vapen, som vore afsedda att mot betalning utlemnas och hvarför liqvid äfven influtit och blifvit kontot godtgjort, hade artilleridepartementet under den 11 augusti 1888 hos Eders Kongl. Maj:t till ersättande anmält 29,919 kronor 72 öre, motsvarande kostnaden för de revolverar, som borde utan ersättning utlemnas till arméns

funjunkare med vederlikar; men godtgörelse för sistberörda belopp hade ännu icke kommit departementet till godo. Förutom några mindre betydande belopp — såsom förskjutna kostnader för marinförvaltningen, hvilka redan blifvit ersatta, samt nödiga befunna utbetalningar för undersökningar m. m. rörande nya artillerikasernetablissemment, hvilka sistnämnda utgifter i saknad af erforderliga anslagsmedel, måst tillsvidare balanseras — förekomme slutligen å benämda konto ett belopp af 2,065 kronor 10 öre, utgifter, som enligt kongl. bref den 11 juni 1887 förskjutits för anskaffande af fodral till de ofvannämnda, utan ersättning utlemnade revolverarne, men ännu icke blifvit departementet ersatta.

I sitt i denna fråga afgifna utlåtande har arméförvaltningens *fortifikationsdepartement* anmält, att summan af fortifikationsdepartementets vid slutet af ofvannämnda räkenskapsår oredovisade förskottsmedel väl utgjort ej mindre än 436,854 kronor 73 öre, men att i detta belopp inberäknats dels förskottsvis skedda utbetalningar å kontraherade och verkställda arbeten vid fotgardesregementenas nya kasernetablissemment med sammanlagdt 342,917 kronor 55 öre, och dels 5,600 kronor, utgörande en hos jernkontoret på grund af Eders Kongl. Maj:ts bref den 12 februari 1875 deponerad löseskilling för en till styrelsen för statens jernvägstrafik upplåten del af Kommendantsängen vid skansen Lejonet i Göteborg.

Efter afdrag af dessa båda medelsposter, tillhopa 348,517 kronor 55 öre, återstode å den till år 1891 balanserade förskottssumman 88,337 kronor 18 öre, hvori dock inginge 11,737 kronor 64 öre, som, emot redovisning, under år 1890 anordnats till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län för att såsom expropriationskostnader för anläggning af batterier och minstationer i Stockholms skärgård utbetalas till vederbörande jordegare m. fl., ehuru inom samma års utgång därför icke inkommit sådan redogörelse, att förskottet kunnat såsom redovisadt i räkenskapen afföras.

Frändroges ytterligare sistberörda expropriationsmedel, utgjorde de öfriga förskotten blott 76,599 kronor 54 öre; och vore dessa medel vid 1890 års slut fördelade på sätt en vid utlåtandet fogad förteckning utvisade.

Då under de sista dagarne af hvarje år vanligen en mängd räkningar borde liquideras hos de olika militära myndigheterna samt dessutom åtskilliga större utbetalningar af fortifikationsdepartementets medel ofta skulle ega rum i början af påföljande nyår, utestode, enligt de-

partementets åsigt, vid 1890 års utgång hos förskottstagarne ingalunda större belopp, än som för löpande utgifter behöfdes.

Väl hade, såsom revisorerne framhållit, genom ofvanberörda kungörelse förordnats, bland annat, att redovisning för förskott, som af embetsverk, myndighet eller redogörare af tillfällig anledning eller för bestridande af löpande utgifter till underlydande utlemnas, skall — der förskottsgifvaren icke finner redovisning derför lämpligen böra afgifvas i sammanhang med öfrig den underlydande åliggande redogörelse — afslutas vid medlet af sista månaden under räkenskapsåret samt före slutet deraf insändas till vederbörande embetsverk, myndighet eller redogörare, som förskottet utlemnat, och att under tiden mellan nämnda afslutningstermin och räkenskapsårets utgång nytt förskott icke må utlemnas till större belopp än som erfordras till årets slut, eller intilldess på nya året ytterligare förskott kan hinna utlemnas;

men då, hvad fortifikationsdepartementets räkenskaper anginge, det visat sig möta stora svårigheter och olägenheter att för dess förskottsmedel, i hvad de afsåge utgifter för senare delen af räkenskapsåret, affordra vederbörande redogörelse redan vid medlet af årets sista månad, hade departementet, med begagnande af det i nämnda kungörelse alternativt medgifna tillvägagåendet, ansett lämpligast ålägga de redovisningsskyldige att för alla under hvarje qvartal af året — således äfven det sista — undfångna förskottsmedel i ett sammanhang afgifva redovisning inom utgången af den månad, som följde på kvartalet.

För att underlätta utredandet af anslagsställningen och i möjlig mån tillmötesgå revisorerne här ofvan framställda önskan vore emellertid förvaltningen å fortifikationsdepartementet betänkt på att låta vidtaga den förändring i afseende å bokföringen af sådana förskott, som grundade sig å entreprenadkontrakt rörande byggnadsarbeten, att dylika förskott, som nu till en början uppfördes endast uti liqvid- eller förskottsböckerna samt balanserades såsom oredovisade, ända tilldess att samtliga kontraktsbestämmelser fullgjorts samt entreprenaden i dess helhet verkstälts och slutbesigtningens bevis å de uppförda byggnaderna eller å andra arbeten aflemnats, hädanefter komme att vid hvarje utbetalning, som i allmänhet endast egde rum i mån af fullgjordt arbete, formelt afföras å behörigt konto i anslagsböckerna, men derjemte, för behörig kontroll, antecknas i liqvid- eller förskottsböckerna.

De af fortifikationsdepartementet under titel »försträckning mot ersättning» vid 1890 års slut utbalanserade kostnader hade utgjort 75,159 kronor 78 öre. Deri inginge bland andra ännu icke ersatta utgiftsposter, ett belopp af 30,000 kronor, som på grund af Eders Kongl.

Maj:ts bref den 22 januari 1887 utbetalts för inköp af den i Visby till artillerietablissemant upplåtna tomt, äfvensom af marinförvaltningen numera godtgjorda kostnader för anläggning af tänd- och syftstationer vid Vaxholm och Oscar Fredriksborg till belopp af omkring 40,000 kronor.

Då emellertid medel under denna titel utgäfves antingen på grund af Eders Kongl. Maj:ts befallning eller, undantagsvis, då mindre utgifter nödvändigt måste bestridas, men den anslagstitel, hvarå de slutligen borde uppföras, af en eller annan anledning ej vid utbetalningen kunde bestämmas, samt utgiften alltid skedde under den bestämda förutsättning, att medlen skulle förr eller senare departementet godtgöras, ansåge departementet revisorernes anmärkning i denna del icke böra till någon räknenskapsåtgärd föranleda.

Arméförvaltningen å *intendentsdepartementet* har till en början, vidkommande syftet med den af revisorerne åberopade kungörelsen af den 12 december 1879, angående tiden för redovisande af förskott, som utlemnas till underlydande af embetsverk, myndighet eller redogörare m. m., erinrat att af ingressen till denna kungörelse tydliggen framginge, att densamma föranledts af Riksdagens framställning om åtgärders vidtagande för vinnande af tidigare afslutning och revision af statsverkets räkenskaper, i följd hvaraf berörda kungörelse äfven endast innehölle bestämmelser dels om tiden för afslutandet af redovisning öfver förskott, som utlemnades till underlydande af tillfällig anledning eller för bestridande af löpande utgifter, såvidt redovisning därför icke af förskottsgifvaren pröfvades böra afgifvas i sammanhang med öfrig, den underlydande åliggande redogörelse, hvarmed uppenbarligen åsyftades redogörelse öfver i stat eller på annat sätt bestämda ordinarie, årligen återkommande utgifter, om tiden för hvars afgifvande icke någon bestämmelse meddelades i kungörelsen, såsom uppenbarligen fallande inom hvarje särskild förvaltningsmyndighets embetsbefogenhet att närmare bestämma, dels ock om sättet och ordningen för nytt dylikt förskotts utlemnande, men ingalunda, såsom revisorerne förmenat, att merberörda kungörelse skulle föranledts af 1871 års Riksdags framställning, hvilken innebure något vida mera och annat, nemligen åtgärders vidtagande i syfte att allmänna medel icke måtte af någon embetsmyndighet såsom förskott utanordnas, utom i fall af tvingande nödvändighet, dervid dock Riksdagen, inseende att denna »tvingande nödvändighet», fortfarande skulle förefinnas, tillika angaf såsom en lämplig utväg för de öfverklagade olägenheternas afhjelpande att, då utanordning af förskott skedde, »medlen måtte, med iakttagande af behörig kontroll

å förskottens redovisning, afföras å vederbörligt anslag, der sådant funnes att tillgå — hvilket tillvägagående, som vid tidpunkten för Riksdagens ifrågavarande framställning äfven verkligen tillämpades uti arméförvaltningens hufvudbok med den påföljd, att denna måste årligen i statskontoret fullständigt omarbetas för att kunna inpassas i rikshufvudboken, likväl numera icke kunde användas, enär det skulle strida emot den grundprincip, hvarpå arméförvaltningens räkenskap enligt Eders Kongl. Maj:ts föreskrift alltsedan år 1881 fotats, och hvilken öfverensstämmde med den, som långt derförinnan varit för rikshufvudboken gällande, nemligen: att ingen utgift finge å något konto afföras utan att vara grundad på behöriga och fullständiga, räkenskapen vidfogade verifikationer — »eller uppföras å särskildt för ändamålet upplagdt konto» — hvilket ock sedan nyssnämnda år skett, enär i arméförvaltningens hufvudbok funnes upplagdt ett särskildt förskottskonto.

Jemte redogörelse öfver sättet för tillhandahållandet af förskottsmedel åt de arméförvaltningen underlydande myndigheter och redogörare samt angående kontrollen öfver förskottsmedlens redovisning, har intendentsdepartementet, beträffande förevarande frågor, meddelat, att beloppet af de hos vederbörande ortmyndigheter för intendentsdepartementets räkning vid 1890 års slut utevarande *kontanta* förskottsmedel i sjelfva verket utgjort allenast 68,989 kronor 23 öre, hvilket belopp i betraktande af att intendentsdepartementets medelsförvaltning sagda år omfattade öfver 8,000,000 kronor samt att de intendentsdepartementet underlydande redovisande myndigheternas antal kunde anslås till 50 å 60, kunde anses på det hela obetydligt, hvaremot i öfrigt för intendentsdepartementets räkning hos vederbörande utevarande oredovisade förskottsmedel verkligen vore vid räkenskapsårets utgång för vissa bestämda ändamål utgifna, utan att dock kunna förr än det följande räkenskapsåret fullständigt redovisas, samt således motsvarades af vederbörliga i ortmyndigheternas kassor ineliggande verifikationshandlingar, såsom dels af qvittenser för ganska betydliga, till åtskilliga byggnadsentreprenörer på grund af ingångna kontrakt utgifna afbetalningar å den kontraherade entreprenadssumman för diverse under utförande år 1890 varande byggnadsföretag, exempelvis för uppföraudet af ett volontäretablissemant i Ronneby, hvarför utgifvits 57,400 kronor, för ett dylikt etablissemant i Hernösand, hvarför utgifvits 55,000 kronor, för flyttning af ett kronomagasin till Frösö lägerplats och detsamma återuppförande derstädes och inredning till persedelförråd, hvarför utgifvits 8,959 kronor 13 öre, för en barackbyggnad å Salbohed, hvarför utgifvits 7,681 kronor 77 öre, samt för byggnadsreparationer vid Herrevadskloster, hvarför utgifvits 17,340 kronor 57 öre, hvilka arbeten

ej skolat kontraktsevenligt vara avslutade förr än år 1891, med undantag af persedelförrådet å Frösö lägerplats, hvilket dock först mot slutet af år 1890 skulle vara fullt färdigt och inredt, dels ock af verifikationer rörande utgifter för planerings- m. fl. arbeten, exempelvis för ordnandet af en skjutbana vid Kaknäs för Stockholms garnisonsregementen m. fl., hvarför utgifvits 17,719 kronor 37 öre, samt för en under de senaste åren pågående parkanläggning vid de nya lifgardskasernetablissemanten, hvarför utgifvits 4,459 kronor 50 öre, o. s. v.

Beloppet af intendentsdepartementets kontanta försträckningar vid 1890 års slut hade uppgått till 95,536 kronor 2 öre, deraf likväl 2,809 kronor 63 öre ersatts år 1891 dels på grund af Eders Kongl. Maj:ts anvisning af medel, dels ock genom omföring från vederbörliga statsanslag inom hufvudtiteln, hvaremot återstående 92,726 kronor 39 öre ännu vore oersatta, nemligen:

för försök med kavalleriutredningspersedlar utgifna 64,062 kronor 16 öre, hvilka försök skolat af om händer hafvande medel bekostas, men ännu icke avslutats, hvadan arméförvaltningen icke ansett sig skäligen böra hos Eders Kongl. Maj:t till ersättande anmäla en utgift, som ännu ej vore fullständigt känd;

med anledning af de år 1888 timade eldsolyckorna i Umeå och Sundsvall utgifna 25,393 kronor 98 öre, för hvilken utgift ersättning begärts af arméförvaltningen uti framställning den 29 augusti 1890, hvilken vore på Eders Kongl. Maj:ts pröfning beroende;

för ännu pågående utbildningskurser för gevärshandtverkaresoldater vid armén åren 1889 och 1890 utgifna 3,007 kronor 94 öre, med hvilken utgifts anmälande till ersättning skäligen ansetts böra tillsvidare uppskjutas, eller tilldess det vid armén nu erforderliga antalet manskap genomgått dylika kurser, enär dessa derefter, likasom tillförene, komme att för längre tid upphöra, samt det borde anses ändamålsenligast att på en gång göra anmälan om dylika mindre betydande utgifters ersättande; samt

för förberedande arbeten i och för ordnandet af en skomakareverkstad för arméns behof inom Svea lifgardes äldre kasernetablissemant härstädes utbetalda 262 kronor 31 öre, hvilken utgifts ersättande vore beroende på svar å arméförvaltningens hos Eders Kongl. Maj:t gjorda framställning den 9 maj 1890 rörande ifrågavarande verkstads upprättande.

På grund af hvad nu sålunda blifvit anfördt, ansåge departementet revisorerne i denna punkt gjorda eriuringar icke vara af beskaffen-

het att, i hvad arméförvaltningen å intendentsdepartementet beträffade, böra föranleda någon särskild åtgärd.

Arméförvaltningen å *civila departementet* har i förevarande frågor anfört, att enligt departementets förmenande syftet med ofvan åberopade kungörelse af den 12 december 1879 vore vinnande af tidigare afslutning och revision af statsverkets räkenskaper, hvilket mål äfven numera, sedan flera år tillbaka, vore uppnådt, och detta jemväl beträffande arméns räkenskaper, hvilka, enligt § 27 i arméförvaltningens instruktion, skulle vara afslutade redan inom utgången af april månad näst efter räkenskapsåret, i följd hvaraf desamma kunde, i likhet med annan statsräkning, till granskning af derefter först sammanträdande statsrevisorer öfverlemnas.

Att nu, alldeles oberoende af detta förhållande, i arméförvaltningens hufvudbok balanserades »oredovisade förskott» hade sin naturliga förklaringsgrund deri, att icke mindre på årets sista dag, än på hvarje annan föregående eller efterföljande, penningar för de löpande utgifterna måste vara att tillgå i arméförvaltningen underlydande lokalmyndigheters enligt särskilda föreskrifter förvaltade och öfvervakade kassor.

Dessa kassabehållningar hade — i följd deraf, att medel för de ifrågakommande stora behofven tydligen måste tid efter annan anordnas förskottsvis, vanligen genom arméförvaltningens anvisningar på vederbörande landtränterier, jemlikt kongl. brefvet den 3 juli 1885, — således egenskapen af »oredovisade förskott», hvilkas befintlighet lika litet vid årets slut som eljest medförde någon rubbning i vederbörande statsanslags rätta ställning; ty utan allt afseende på tillfälliga kassabehållningar hos vare sig centralmyndigheten eller lokalmyndigheterna vore det endast den verkliga utgiften för räkenskapsåret, antingen denna vore liqviderad före eller efter det årets slut, som finge statsanslagen belasta. Icke heller kunde med skäl antagas, att lokalmyndigheternas ifrågavarande kassabehållningar (»oredovisade förskott») vid årets slut, å arméförvaltningens civila departements medel, vore större än behofvet nödvändiggjorde för de betydande löningskraft, som måste fyllas redan vid första ingången af det nya året, helst ofvan omförmälda anvisningar på landtränterierna föreginges af en specifik pröfning hos arméförvaltningen af lokalmyndigheternas före början af hvarje kvartal insända förslagsberäkningar öfver månatliga penningebehofvet. I betraktande af dessa förhållanden och då åberopade kongl. kungörelsen icke heller kunde rimligen anses lägga något hinder i vägen för tillvaron af en nödig kassabehållning mer vid slutet af ett år än under dess lopp, syntes revisorernes förevarande framställning i afseende å

de »oredovisade förskotten» icke vara af beskaffenhet att påkalla vidare åtgärd.

Vidkommande åter den omständighet, att revisorerne ifrågavarande framställning blifvit utsträckt äfven till de i arméförvaltningens hufvudbok under titel »försträckning mot ersättning» balanserade poster, har departementet genmält, att dylika poster, som endast undantagsvis kunde hänföras till »oredovisade förskott», betecknade sådana, efter Eders Kongl. Maj:ts särskilda föreskrifter, bestridda utgifter, för hvilka antingen någon gång nödiga medel icke på förhand blifvit bestämda, eller ock för ändamålet afsedda medel först framdeles blefve disponibla, i följd hvaraf utgifterna emellertid, så i ena som andra fallet, måste under ofvannämnda titel i räkenskapen bokföras. Då likväl sådana utbetalningar gäldades med för handen tillgängliga medel i arméförvaltningens allmänna kassa, hvadan dessa försträckningar icke ens för tillfället belastade eller verkade rubbning i något statsanslag, ansåge departementet, med hänsyn till hvad sålunda nu blifvit upplyst, revisorerne framställning icke heller i denna del böra föranleda vidare åtgärd.

Hvad först beträffar den af revisorerne åberopade kungörelsen af den 12 december 1879, så, om än af ingressen till densamma skulle, på sätt arméförvaltningen å intendentsdepartementet och civila departementet förmenat, kunna dragas den slutsats, att med kungörelsen åsyftats att befrämja en tidigare afslutning och revision af statens räkenskaper, torde dock ej allenast kungörelsens rubrik utan framför allt dess innehåll tydligen utvisa, att, såsom revisorerne anført, dess syfte varit att inskränka förskottsväsendet vid statens embetsverk. Denna kungörelse är, enligt hvad revisorerne jemväl framhållit, föranledd af 1871 års Riksdags med anledning af 1870 års revisorers berättelse aflåtna skrifvelse, deri, bland annat, frågan om förskottsväsendet berördes. I samma skrifvelse anhöll Riksdagen om åtgärder för vinnande af tidigare afslutning och revision af statens räkenskaper; och Riksdagens framställning i denna del framkallade Eders Kongl. Maj:ts beslut den 18 april och den 5 juli 1884 angående förändrad räkenskapsföring samt kungörelsen den 14 oktober 1884 angående nytt

formulär för länsräkenskaperna och kronouppbördsverket i Stockholm, såsom ock sistnämnda kungörelses både ingress och innehåll tydliggen angifva.

Af arméförvaltningens anförda yttranden framgår uppenbart, att, på sätt revisorerne anmärkt, det med ifrågavarande kungörelse af den 12 december 1879 afsedda syfte i flera fall ej vunnits i fråga om förvaltningens utgifter; och har en tidigare redovisning af förskotten ej heller kunnat ernås, då, såsom artilleri- och fortifikationsdepartementen meddelat, det redovisningssätt af förskottsmedel, som i kungörelsen medgifvits såsom undantag, inom dessa departement påbjudits såsom regel.

Bland oredovisade förskottsmedel har Riksdagen särskildt funnit två inom fortifikationsdepartementet bokförda poster anmärkningsvärda, nemligen dels 5,600 kronor, utgörande en hos jernkontoret deponerad löseskilling för en till styrelsen för statens jernvägstrafik upplåten del af Kommendantsängen vid skansen Lejonet i Göteborg, hvilken deposition synes hafva innestått alltsedan år 1875, då Eders Kongl. Maj:ts bref derom afläts, samt dels 342,917 kronor 55 öre, utgörande förskottsvis skedda utbetalningar å kontraherade och verkställda arbeten vid fotgardesregementenas nya kasernetablissemment, hvilken post icke igenfinnes i arméförvaltningens hufvudbok för år 1890.

I afseende å kontot »försträckning mot ersättning» anser Riksdagen sig likaledes böra påpeka, att, sedan, på sätt artilleridepartementet anført, departementet jemlikt Eders Kongl. Maj:ts särskilda bref af den 11 mars och 11 juni 1887 från utlandet anskaffat och i vanlig ordning liquiderat ett antal revolverar jemte fodral till en del af dem, i departementets räkenskaper alltsedan å nämnda konto bokförts kostnaden för revolverarne med 43,434 kronor 26 öre och för fodralen med 2,065 kronor 10 öre. Under samma titel har vidare inom fortifikationsdepartementet, såsom i dess utlåtande meddelats, allt sedan år 1887 bokförts ett belopp af 30,000 kronor, som utbetalts för inköp af den i Visby till artillerietablissemmentet upplåtna tomt.

Med afseende härå och hvad i öfrigt förekommit i fråga om förskottsväsendet inom arméförvaltningen, har Riksdagen, som icke funnit de af förvaltningen afgifna förklaringarna förringa betydelsen af revisorernes framställning i ämnet utan fastmer gifva ytterligare stöd åt densamma, ansett åtgärder böra vidtagas till vinnande i högre grad än som skett af det med ifrågavarande kungörelse den 12 december 1879 afsedda syfte; och får Riksdagen på grund deraf anhålla, att Eders

Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke föreskrifter må böra meddelas i syfte att förskottsväsendet inom arméförvaltningens medelsredogörelse må, så vidt möjligt är, inskränkas.

Vid granskningen af arméförvaltningens räkenskaper hade revisorerne, enligt hvad i berättelsen vidare meddelas, funnit, att under revisionsåret anslag under fjerde hufvudtiteln blifvit öfverskridna. Detta hade hufvudsakligen varit förhållandet med *reservationsanslaget till anskaffande och underhåll af beklädnads- m. fl. persedlar vid det berustade kavalleriet*. Berörda anslag, hvilket i riksstaten för år 1890 uppförts till 205,000 kronor och hvarå vid årets början funnits en reservation å 9,952 kronor 6 öre, hade i sin helhet jemte reservationen åtgått, och derutöfver hade för med anslaget afsedda ändamål ytterligare användts ett belopp af 22,011 kronor 19 öre, hvilket å anslagets konto uppförts såsom öfverbetalning.

Vidare hafva revisorerne öfverförmått, att, sedan Riksdagen beviljat för åren 1881 och 1882 till inköp af ett skjutfält tillsammans 161,476 kronor samt för år 1885 till byggnader å det vid Marma förlagda skjutfältet, 35,000 kronor, å dessa anslag, som i arméförvaltningens räkenskaper redovisats under kontot: *till inköp af ett skjutfält samt till byggnader vid Marma*, förekommit öfverbetalning, som, vid revisionsårets början utgörande 10,602 kronor 1 öre, under året ökats med 200 kronor och sålunda vid dess slut uppgått till 10,802 kronor 1 öre.

Med anledning af revisorerne anmälan om öfverskridandet af reservationsanslaget till anskaffande och underhåll af beklädnads- m. fl. persedlar vid det berustade kavalleriet har arméförvaltningens intendentsdepartement i ofvannämnda utlåtande, jemte meddelande af en redogörelse öfver anslagets uppkomst och förändring, anført, att, efter det afmönstring af rustningspersedlarne egt rum vid 1884 års utgång och under loppet af år 1885 för rusthållskavalleriet samt vid 1885 års utgång och under loppet af påföljande år för rusthållsinfanteriet, arméförvaltningen å intendentsdepartementet haft att för persedelunderhållet vid rusthållskavalleriet år 1885 förfoga öfver 139,000 kronor, som utgjort intendentsdepartementets andel i det för ändamålet anvisade anslaget, och hvarå, sedan vederbörande förvaltningsdirektioner fått för detta år uppbära de dem enligt då gällande beräkningsgrunder tillkommande munderingsanslag, vid årets utgång förefunnits en kontant

behållning af 9,315 kronor. Den intendentsdepartementet för år 1886 och följande år tillkommande andel i anslaget hade utgjort 190,000 kronor årligen och då sålunda dessa för det berustade kavalleriets munderingsunderhåll egentligen afsedda statsmedel härtill för åren 1886—1890 lemnat en tillgång, som, med inberäkning af den befintliga behållningen från år 1885, utgjort sammanlagdt 959,315 kronor, under det att anslagets utgifter för detta kavalleris munderingsunderhåll under sagda tidsperiod uppgått till sammanlagdt 935,141 kronor 30 öre, hade alltså, å intendentsdepartementets andel i anslaget egentligen bort förefinnas en behållning vid 1890 års slut af 24,173 kronor 70 öre, hvilken äfven mer än väl behöft disponeras för upphjelpande af munderingsmaterielen vid ifrågavarande kavalleri, på sätt Eders Kongl. Maj:t ock behagat förordna genom bref den 23 april 1888, hvarigenom nemligen medgifvits, att de besparingar, som i och med tillämpningen af beklädnadsreglementet den 23 september 1887 kunde uppkomma å detta anslag, tills vidare finge, efter arméförvaltningens bestämmande, i första rummet användas för uppbringande till i möjligaste mån fältdugligt skick af detta kavalleris munderingsmateriel.

En sådan behållning, i stället för den nu af revisorerne anmärkta öfverbetalningen å anslaget, skulle äfven, af skäl som här ofvan andragits, vid 1890 års utgång hafva uppstått å intendentsdepartementets andel af detsamma, om ej underhållet af rusthållsinfanteriets munderingspersedlar jemväl måst, på sätt Riksdagen tydligen åsyftat med den åt anslaget af Riksdagen gifna benämning, derifrån bestridas med härför afsedda, genom Riksdagens åtgärd att nedsätta ersättningsbeloppet för detta munderingsunderhåll från ursprungligen af Riksdagen bestämda 40 kronor, men af arméförvaltningen på grund af behöriga beräkningar sedermera föreslagna 23 kronor, till allenast 20 kronor per rusthållsnummer, alldeles otillräckliga och dertill först ett år efter underhållets vidtagande till betalning förfallna afgifter från vederbörande rusthållare.

Ty genom anslagets belastande äfven med utgifterna för munderingsunderhållet vid rusthållsinfanteriet från och med år 1886 hade redan detta år å intendentsdepartementets andel i anslaget, som då ej kommit i åtnjutande af de för samma år belöpande afgifter från vederbörande rusthållare, uppkommit en brist af 19,903 kronor, 43 öre, hvilken brist år 1887, då första gången sagda afgifter erlagts af de rusthållare, hvilka föregående år ingått på rustningspersedlarnas afmönstring till kronan, visserligen nedgått till 14,689 kronor 2 öre, men åter stegrats år 1888 till 18,746 kronor 20 öre, hvarefter, — sedan dels 1888 års Riksdag, i enlighet med Eders Kongl. Maj:ts proposition om stats-

verkets tillstånd och behof sagda år, medgifvit, att ifrågavarande afgifter skulle från och med år 1889 upptagas och redovisas under det af samma Riksdag beslutade nya anslaget till beklädnad och utredning m. m. för indelta infanteriet, Vermlands fältjägarcorps och Jemtlands hästjägarcorps, stort 385,583 kronor, dels ock 1889 års Riksdag, vid beräkning af statsverkets ordinarie inkomster för år 1890, bland dessa upptagit »afgifter för persedelunderhållet vid rusthållsinfanteriet» med 51,000 kronor samt i sammanhang dermed beslutat, att nyssnämnda nya statsanslag skulle ökas med 51,000 kronor för bestridande af kostnaderna för detta persedelunderhåll, i följd hvaraf anslaget för persedelunderhållet vid rusthållskavalleriet således från och med år 1889 befriats från utgifterna för beklädnadsunderhållet vid rusthållsinfanteriet, — bristen å rusthållskavalleriets anslag vid 1889 års utgång nedgått till 6,960 kronor 50 öre, ehuru densamma sedermera, i anledning af ökade utgifter för munderingsunderhållet vid rusthållskavalleriet under år 1890, vid sistnämnda års utgång åter ökats till det nu af Riksdagens revisorer anmärkta beloppet 22,011 kronor 19 öre.

Den reservation af 9,952 kronor 6 öre, som enligt revisorernes anmälan förefunnits å anslaget vid 1890 års ingång, och som äfven samma år skulle hafva åtgått, ansåge departementet följaktligen hafva uppkommit å den andel i anslaget, som disponerades af arméförvaltningen å artilleridepartementet; — derom dock i sistnämnda departements utlåtande öfver revisorernes ifrågavarande framställningar icke finnes någon uppgift.

Alldenstund emellertid för åren 1886—1888, under hvilka år anslaget äfven haft att bestrida utgifterna för munderingsunderhållet vid rusthållsinfanteriet, till anslaget influtit afgifter från vederbörande rusthållare allenast 103,809 kronor 38 öre, under det att utgifterna för detta underhåll dessa tre år belöpt sig till 149,994 kronor 27 öre, hade sålunda anslaget till anskaffande och underhåll af beklädnads-, bevärnings-, remtygs- samt häst- och sadelmunderingspersedlar vid det berustade kavalleriet hos det nya anslaget till beklädnad och utredning m. m. för indelta infanteriet, Vermlands fältjägarcorps och Jemtlands hästjägarcorps, å hvilket anslag vederbörande rusthållares afgifter för persedelunderhållet vid rusthållsinfanteriet, enligt Riksdagens beslut, från och med år 1889 upptagits och redovisats, en fordran af 46,184 kronor 89 öre, hvilken följaktligen icke allenast täckte den nu af revisorerne anmärkta bristen, 22,011 kronor 19 öre, utan äfven lemuade ett öfverskott af 24,173 kronor 70 öre, motsvarande den behållning,

som egentligen bort å kavalleribeklädnadsanslaget förefinnas vid 1890 års utgång.

Ersättning för denna fordran hade dock hittills icke kunnat öfverföras till kavalleribeklädnadsanslaget från anslaget till beklädnad och utredning m. m. för indelta infanteriet, Vermlands fältjägarcorps och Jemtlands hästjägarcorps, alldenstund detta anslag år 1889 icke lemnat någon behållning och år 1890, oaktadt detsamma dels förhöjts med 51,000 kronor, eller från 385,583 kronor till 436,583 kronor, deraf intendentsdepartementets andel utgjort 426,381 kronor, dels fått för samma år uppbära de först då förfallna afgifterna för år 1889 från vederbörande rusthållare för persedelunderhållet vid det berustade infanteriet, haft att uppvisa en brist af 6,541 kronor 3 öre, men hade arméförvaltningen för afsigt att — i den mån besparing å detta anslag kunde nu eller framdeles uppstå, hvilket möjligen vore att förvänta, oaktadt den för underhåll af rusthållsinfanteriets munderingsmateriel synnerligen knappt tillmätta medelstillgången, sedan genom kongl. kungörelsen den 1 november 1889 vissa till minskade utgifter å anslaget ledande modifikationer i beräkningsgrunderna för indelta infanteriets munderingsanslag anbefalts samt kostnaden för munderingsunderhållet under den tid det indelta stammanskapet tienstgjorde ensamt vid beväringmötena från och med år 1891, såsom vederborde, påförts anslaget för beväringmanskapets vapenöfningar, — till kavalleribeklädnadsanslaget derifrån öfverföra sagda fordran, hvarigenom jemvigt i detta anslag åter kunde slutligen ernås.

I följd af hvad sålunda blifvit härutinnan utredt och ådagalagdt, ansåge intendentsdepartementet revisorernes anmälan i deuna anmärkningspunkt, i hvad den rörde detta departement, ej vara af beskaffenhet att böra påkalla någon åtgärd.

Beträffande revisorernes erinran att å extra anslaget: »inköp af ett skjutfält samt till byggnader å Marma» jemväl förekommit öfverbetalning, som för det år, revisorernes granskningsbestyr omfatta, uppgått till 200 kronor och hvarigenom sammanlagda summan af de å ifrågavarande extra anslag öfverbetalda medel, som vid revisionsårets början utgjort 10,602 kronor 1 öre, vid samma års slut belöpt sig till 10,802 kronor 1 öre, har arméförvaltningens artilleridepartement i ofvan omförmälda utlåtande anfört: att, sedan Riksdagen för åren 1881 och 1882 beviljat till inköp af ett skjutfält tillhopa 161,476 kronor, äfvensom för år 1885 till byggnader å Marma skjutfält 35,000 kronor, hvilka extra anslagsmedel sedermera i räkenskapen sammanförts under gemensam titel »Inköp af ett skjutfält och byggnader å Marma», utgifterna

för dessa ändamål blifvit bokförda under sistberörda konto, hvarå jemväl tagits till uppbörd de genom Eders Kongl. Maj:ts bref den 31 juli 1885, den 2 april 1886 och den 6 juli 1888 för skjutfältets utvidgning och till uppförande af byggnader derstädes anvisade särskilda anslagsmedel; att emellertid de hufvudsakligen under åren 1886—89 företagna vidtomfattande och kostsamma arbetena med ordnandet af skjutfältet och byggnadernas uppförande medfört utgifter, öfverstigande tillgångarne med ett belopp, som redan vid 1889 års slut belöpt sig till den ofvan uppgifna summan af 10,602 kronor 1 öre, hvilket belopp under anslags titeln upptagits såsom anticipation, utan att vid den granskning, som sedan egnats detta årets räkenskaper, från Riksdagens revisorer förspors någon anmärkning deremot; att härefter under titeln icke bokförts något annat utgiftsbelopp än det af revisorerne nu omförmälda, eller 200 kronor, som utgjort slutliqvid för en år 1889 påbörjad och först under 1890 fullbordad smedja vid skjutfältet; samt att, då från skjutfältet inflöte årliga försäljnings- och arrendemedel, ifrågavarande anticipation kunde dermed, utan anlitande af andra anslagsmedel, efter hand betäckas.

Med anledning af artilleridepartementets anförda yttrande, att öfverbetalningen å anslaget till inköp af ett skjutfält samt till byggnader å Marma kunde utan anlitande af andra anslagsmedel efter hand betäckas med de från skjutfältet inflytande årliga försäljnings- och arrendemedel, har Riksdagen till en början velat erinra, att 1880 års Riksdag vid beviljande af anslaget till berörda skjutfält tillika medgifvit, att den arrendesumma, som kunde för det inhägnade skjutfältets upplåtande till bete erhållas, finge användas till underhåll af fältet och de byggnader, som kunde komma att der uppföras, samt att enligt hvad utskottet inhemtat, influtne arrendeaftgifter jemte inkomst af försåldt virke från Marma skjutfält under år 1891 utgjort 1,419 kronor 47 öre.

Hvad nu beträffar de af revisorerne anmärkta öfverbetalningar å ifrågavarande tvenne anslag, utgörande vid 1890 års slut, enligt hvad revisorerne meddelat, å reservationsanslaget till anskaffande och underhåll af beklädnads- m. fl. persedlar vid det berustade kavalleriet 22,011 kronor, 19 öre och å extra anslaget till inköp af ett skjutfält samt till byggnader vid Marma 10,802 kronor 1 öre, har Riksdagen, med erinran att nästlidet års Riksdag, i anledning af en utaf 1890 års statsrevisorer framställd anmärkning i fråga om öfverbetalning å ett anslag inom femte hufvudtiteln, under framhållande af vigten af att öfverbetalningar eller anticipationer å bestämda anslag icke måtte ega rum, till Eders

Kongl. Maj:t aflät skrifvelse i ämnet, ansett äfven hvad revisorerne i nu förevarande hänseende anmärkt böra gifva anledning till framställning till Eders Kongl. Maj:t från Riksdagens sida i syfte, att det af revisorerne påpekade missförhållande måtte varda undanröjdt och dylika öfverbetalningar inom arméförvaltningens medelsförvaltning för framtiden undvikas.

På grund häraf får Riksdagen anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes i afseende å reservationsanslaget till anskaffande och underhåll af beklädnads- m. fl. persedlar vid det berustade kavalleriet och anslaget till inköp af ett skjutfält samt till byggnader vid Marma vidtaga de åtgärder, som för hvardera af dessa anslag må finnas erforderliga för betäckande af den å anslagen uppkomna brist, äfvensom beträffande förstnämnda auslag meddela föreskrifter till förekommande för framtiden af anticipationer å detsamma.

I en till 1879 års Riksdag aflåten proposition hade, enligt hvad revisorerne erinrat, Eders Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, att kronans egendom i hufvudstaden n:o 8 i kvarteret Kulberget mindre, belägen vid Östermalms- och Nybrogatorna, och hvarå funnes uppförd en till kolerasjukhus för Stockholms garnison använd byggnad, måtte, tillika med en annan kronans i hufvudstaden belägen egendom, försälgas och den för egendomarne inflytande köpeskilling af Eders Kongl. Maj:t i mån af behof användas för anläggning och anordnande af sjukhus för epidemiskt sjuke af Stockholms garnison.

Då emellertid det försäljningsbelopp, hvartill de till försäljning föreslagna egendomarne uppskattats, för n:o 8 i kvarteret Kulberget mindre beräknadt efter 70 öre per kvadratfot till 25,800 kronor, enligt Riksdagens åsigt blifvit satt väl lågt och då staten ofta befunnits vara i behof af tomtplatser inom hufvudstaden samt således nödig omtanke syntes bjuda, att staten icke afhände sig egendomar i Stockholm, hvilka, om icke användbara för dess behof, kunde lemnas i utbyte mot andra, hade Riksdagen icke ansett sig böra bifalla hvad Eders Kongl. Maj:t sålunda föreslagit.

Sedan dess hade emellertid efter revisorerens mening förändrade förhållanden inträdt. Utom det att ifrågavarande sjukhusbyggnad, hvilken, uppförd på 1760-talet till sockerbruk, i kronans hand apterats till reservsjukhus för epidemiskt sjuke af garnisonen och som användes

allenast till förvaring af, utom arkivalier och en del af kongl. operans kuliss- och attributförråd, ett mindre upplag af persedlar afsedda för sjukhuset, måste anses alldeles olämplig till inhysande af sjuke, hade nemligen, efter hufvudstadens tillväxt åt detta håll, sjelfva tomtens läge blifvit sådant, att den derå uppförda byggnadens användande till epidemiskt sjukhus numera icke vidare syntes kunna ifrågasättas. Icke heller vore densamma för sådant ändamål behöflig, sedan aftal träffats med Stockholms stad, att i svårare smittosamma sjukdomar insjuknade af Stockholms garnison finge mottagas å stadens epidemisjukhus mot der gällande afgifter. Genom sin belägenhet i en af stadens numera tätt bebyggda stadsdelar hade tomtens värde, beräknadt efter det pris, som betingades för likartade tomter inom samma trakt, också stigit till ett belopp, mångdubbelt mot det, hvartill egendomens värde år 1879 uppskattats. Af dessa anledningar hade revisorerne ansett, att frågan om denna egendoms försäljning borde tagas i förnyadt öfvervägande.

För ofvannämnda i förevarande byggnad inrymda upplag af sjukvårdspersedlar, hvilket förråd stode under direktionens öfver allmänna garnisonssjukhuset vård och ansvar, funnes, enligt hvad revisorerne vidare meddelat, anställd en särskild kontrollant, hvilken i vedergällning för sitt arbete, enligt kongl. brefvet den 19 oktober 1855, åtnjöte ett årligt arfvode af 100 kronor, utgående af 4:de hufvudtitelns anslag till extra utgifter.

Af hvad sålunda anförts framginge, att kronan icke vidare hade behof af särskildt förråd af persedlar för vård af epidemiskt sjuke af garnisonen; men derest förrådet detta oaktadt icke ansåges böra afyttras, syntes revisorerne detsamma utan svårighet kunna förläggas till annat kronans liknande utredningsförråd i hufvudstaden, hvarigenom, oafsedt frågan om fastighetens försäljning, de med förrådets bibehållande å nuvarande plats förenade kostnader blefve besparade.

Direktionen för allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm, under hvars disposition och förvaltning ifrågavarande epidemisjukhus med dithörande materiel är ställdt, har med anledning af revisorerne omförmälda framställning afgifvit infordradt yttrande och dervid till en början erinrat, att revisorerne uppgift, att något epidemiskt sjukhus för hufvudstadens garnison ej vore behöfligt, sedan aftal träffats med Stockholms stad om emottagande å stadens epidemisjukhus af i svårare smittosamma sjukdomar insjuknade af Stockholms garnison, vore så till vida riktig, att några gånger vid inträffade smittosamma sjukdomar, fläcktyfus och mera spridd difteri, af sådana sjukdomar angripne personer af garnisonen, hvilka icke kunnat behörigen vårdas å allmänna

garnisonssjukhuset, som saknade isoleringslokaler, blifvit af förste stads-läkaren, när utrymmet å stadens epidemisjukhus medgifvit, enligt aftal för tillfället och till undvikande af flere härdar inom staden för smittan, benäget mottagne till vård å sistnämnda sjukhus, men någon fortfarande gällande öfverenskommelse i detta hänseende hade hittills, oaktadt framställningar derom, ej kunnat träffas. Stockholms garnison vore således fortfarande i behof af lokaler för vårdande af epidemiskt sjuke, och att vid sådant förhållande afhända sig den nuvarande lokalen utan ersättning af någon annan, ansåge sig direktionen, med hänsyn till garnisonens behöriga sjukvård, ej kunna tillstyrka, men hade mot den ifrågavarande egendomens försäljning icke något att invända, så framt af försäljningssumman tillräckliga medel kunde anvisas för uppförande af nytt lämpligt epidemiskt sjukhus i öfverensstämmelse med hvad år 1879 blifvit föreslaget.

Med anmälan tillika att vid upplaget af sjukvårdspersedlar å garnisonens epidemisjukhus funnes anställd en kontrollant, som enligt kongl. brefvet den 19 oktober 1855 åtnjöte ett årligt arvode af 100 kronor, hade revisorerne ansett att detta förråd skulle kunna förläggas till annat utredningsförråd i hufvudstaden, hvarigenom berörda kostnad kunde besparas. Ej heller häri funne direktionen sig kunna instämma, enär, så länge garnisonen ej hade att disponera någon annan lokal för epidemiskt sjuke, det ifrågavarande förrådet syntes böra kvarstanna på platsen, för att, i fall behofvet det påkallade, dervid brådska vanligen inträffade, hastigt kunna komma till användning.

I en af direktionen öfver allmänna garnisonssjukhuset till Eders Kongl. Maj:t den 28 november 1878 afgifven och i Eders Kongl. Maj:ts ofvannämnda, till 1879 års Riksdag aflättna proposition åberopad skrifvelse har direktionen förmält, bland annat, att ifrågavarande byggnads beskaffenhet gjorde den helt och hållet oduglig att såsom sjukhus begagnas. Huset vore nemligen uppfördt på 1760-talet till sockerbruk och hade, sedermera försåldt till kronan, upplåtits först till mälteri och spannmålsmagasin m. m. samt slutligen, af brist på annan lokal, till kolerasjukhus för garnisonen. Belägen i en sidländ trakt nedanför de s. k. Tyskbagarebergen, hade den gamla byggnaden till följd af sina ytterst låga rum, små fönster, bristande ventilation och uppvärmning, dåliga trätrappor och förstugor samt bofälliga beskaffenhet i öfrigt visat sig alldeles olämplig att begagna för svårt sjukes vederfående, och dödligheten hade också derstädes under 1834 och 1853 års koleraepidemier varit relativt betydlig, då de sjuke der ej kunnat erhålla den vård, deras tillstånd kräft.

Hvad år 1878 sålunda kunde sägas om förevarande byggnads bristfällighet och oduglighet till sjukhus torde otvifvelaktigt, då byggnaden helt visst sedan dess ytterligare försämrats, numera vunnit ökad betydelse. Dess användande till epidemisjukhus synes alltså, på sätt revisorerne andragit, icke vidare kunna ifrågasättas; och då hvarken byggnaden eller tomten, så vidt Riksdagen kunnat finna, är för något statens ändamål användbar, har Riksdagen ansett sig böra instämma i revisorerne's åsigt om att frågan om denna egendoms försäljning bör tagas i förnyadt öfvervägande.

Likaledes delar Riksdagen revisorerne's uppfattning derom, att det i denna byggnad inrymda förråd af sjukhuspersedlar, bör, derest förrådet ej befinnes böra afyttras, förflyttas till annat kronans utredningsförråd, der dylika persedlar förvaras, genom hvilken åtgärd, såsom revisorerne erinrat, det nu för dessa persedlars särskilda tillsyn utgående arfvode skulle blifva besparadt.

På grund af hvad sålunda förekommit får Riksdagen anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke det i förenämnda byggnad inrymda förråd af sjukhuspersedlar må till annat kronans utredningsförråd förflyttas samt förnyade åtgärder vidtagas för fastighetens afyttrande.

Jernvägsstyrelsen.

Af upplysningar, som revisorerne från jernvägsstyrelsen infortrat, hade revisorerne, enligt hvad i revisionsberättelsen meddelas, inhemtat, att under år 1891 för statens jernvägar anskaffats 16 stycken personvagnar af bogiesystemet, nemligen 5 stycken I:sta klass, 3 stycken kombinerade I:sta och II:dra klass och 8 stycken II:dra klass vagnar, samt att anskaffningskostnaden utgjort för hvarje I:sta klass vagn 30,633 kronor, för hvarje kombinerad I:sta och II:dra klass vagn 30,528 kronor samt för hvarje II:dra klass vagn 29,963 kronor, eller således sammanlagdt 484,453 kronor. I det af jernvägsstyrelsen till Eders Kongl. Maj:t den 12 november 1890 ingifna förslag rörande anskaffandh af rörlig materiel för statsbanorna under år 1891 finnes upptagna 5 stycken personvagnar för en beräknad kostnad af 131,500 kronor; och hade styrelsen förklaradt, att dermed afsåges vagnar af ofvanomförmälda slag. Rörande anskaffningskostnaden för de öfriga 11 vagnarne hade styrelsen uppgifvit, att densamma störde i 1891 års bokslut komma att afföras dels på anslaget till rörlig materiel för banorna norr om Sollefteå och dels såsom ersättning för slopad materiel. Revisorerne, som ansåge

den omsorgsfullaste och möjligast fullständiga utredning angående lämpligheten af så dyrbar och på trafikförhållandena inverkan material som den ifrågavarande böra föregå beslutet om dess anskaffande, hade uti de till dem öfverlemnade jernvägsstyrelsens protokoll för år 1890 icke kunnat återfinna styrelsens beslut derom, än mindre något omnämmande af de skäl, som af öfverdirektörerna för maskin- och trafikafdelningarna, hvilka revisorerne föreställt sig hade haft att gemensamt utreda frågan, kunnat för anskaffandet uttalas. Detta förhållande hade syntes revisorerne anmärkningsvärdt, liksom revisorerne uttalat den mening, att jernvägsstyrelsen bort underställa Eders Kongl. Maj:ts pröfning jemväl beslutet om anskaffandet af de 11 sista bogievagnarna och sättet för gäldande af kostnaden därför.

Dessutom hade revisorerne, då enligt vunna upplysningar afsevärda förändringar i vagnarnes konstruktion måst vidtagas efter det vagnarne till begagnande utlemnats, velat framhålla, att försök i mindre skala lämpligen bort göras, innan ett så stort antal vagnar för den ofvan uppgifna betydliga kostnaden anskaffats.

På grund af hvad sålunda anförts hafva revisorerne hemställt, huruvida icke jernvägsstyrelsen borde åläggas att, i likhet med hvad som egde rum vid fråga om anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägar, i sina till Eders Kongl. Maj:ts afgifna framställningar om anslag till rörlig material lemna fullständiga specifikationer å de olika slagen af de i sådant hänseende ifrågasatta anskaffningarna.

Med anledning af revisorerne framställning i denna del har jernvägsstyrelsen i ofvan omförmälda utlåtande till en början erinrat att bogievagnar, ehuru nya för statens jernvägar, sedan lång tid begagnats å utländska såväl inom- som utom-europeiska banor och äfven sedan några år blifvit införda å enskilda svenska jernvägar, att sålunda allmänheten i vidsträckt mån kommit i erfarenhet om de större bekvämligheter vagnar af sådan konstruktion erbjöde i afseende på större utrymme och jemnare gång, och att de härigenom väckta anspråken på större bekvämlighet än i de hittills begagnade fordonen å statens jernvägar icke kunde anses obefogade, synnerligen då det gälde att underlätta de långa och tröttande nattresorna. Införandet af denna typ å statsbanorna kunde därför enligt styrelsens förmenande anses såsom endast en tidsfråga, och då nu till 1891 behöfts en ganska stor förstärkning i personvagnar för att möta den betydliga trafik, som väntades vid landtbruksutställningen i Göteborg och andra möten, hade styrelsen beslutit nu låta utföra de vagnar, som skulle anskaffas, efter det nyare systemet.

Naturligtvis hade frågan om detaljerna af konstruktionen och huruvida det lönade sig att använda så nödvändigtvis dyra vagnar å våra linier länge varit föremål för pröfning. Utom det att i utlandet inhemtats personlig kännedom om de der begagnade vagnar af ifrågasvarande slag, hade från flere håll anskaffats ritningar, och hade man slutligen bestämt sig för att vid konstruktionen af de nya vagnarnes bogier hufvudsakligen följa en engelsk ritning, hvilken syntes lemna de bästa garantier för styrka och bärighet i öfrigt. I afseende på kostnaden, relativt till de hittills använda vagnarne af närmast motsvarande art, vore att beakta, att en bogievagn motsvarade minst två äldre vagnar, i det att den förra erbjöde dubbelt så många liggplatser, som en vanlig sofvagn och t. ex. uti andra klassen, 2,3 gånger så många sittplatser, alla platserna rymligare och bekvämare än förut, och att densamma genom sin smidigare gång borde åstadkomma en besparing i dragkraft och banans slitning. Genom den i alla afseenden förbättrade inredning, som gifvits åt dessa vagnar, i det att, utom det att ligg- och sittplatser gjorts bekvämare, belysningen förbättrats genom lanterniner och en ymnigare gasbelysning, hade kostnaden stigit öfver, hvad som skulle betingats af utrymmet i och för sig, så att densamma stigit till $2\frac{1}{2}$ gånger priset för en äldre sofvagn, men denna skillnad borde inom en icke långt utsträckt tidrymd betäckas af de särskilda afgifter, som af de resande erlades för begagnande af plats i dessa vagnar.

Det hade anmärkts, att ett så stort antal anskaffats, innan försök först gjorts i mindre skala, men detta kunde efter hvad styrelsen vidare anfört förklaras deraf, att samtliga de linier, hvarå nattvagn ginge, borde samtidigt utrustas med de nya vagnarne, och reserv för dem, på det klagomål måtte förebyggas från dem, som af brist på den bekvämare vagnen skulle finna sig tillbakasatta, och att de förra nattvagnarne genast blefve disponibla för andra tåg å samma eller andra linier, der den under särskildt nyssnämnda sommar koncentrerade persontrafiken kräfde en förstärkning i vagnparken. Denna anmärkning grundade sig på att afsevärda förändringar i vagnarnes konstruktion skulle hafva måst vidtagas efter det vagnarna sattes i bruk. Sådana förändringar hade visserligen skett, men kunde icke kallas afsevärda, då de inskränkt sig till förbättring af fjedrarne, af hvilka en del, lemnade af utländsk fabrik, befunnits hårdare än hvad i beställningen var bestämdt, och styfning af bogieramarne, samt kostnaden för ändringarne endast uppgått till 188 kronor per vagn eller $\frac{1}{10}$ procent af vagnens pris.

Beträffande det anmärkta förhållandet, att kostnaden för 11 bogievagnar vore afsedd att betäckas dels med anslag för materiel till ban-

delen norr om Sollefteå, dels medel reserverade till anskaffning af vagnar i stället för slopade, upprepade styrelsen, att nämnda anslag, som utginge med ett visst belopp för hvarje kilometer af bandelens längd och, enligt Kongl. Maj:ts bestämmelse den 22 februari 1869, öfverlemnats från byggnads- till trafikförvaltningen, vanligen kort tid före en ny bandels upplåtande till trafik, alltid af styrelsen användts till anskaffande af det slag materiel, hvaraf behovet närmast varit för handen, hvartill styrelsen ansett sig så mycket mera oförhindrad, som statsbanornas materiel vore gemensam för och komme till användning å hvilken linie som helst, vare sig denna tillhörde det äldre nätet eller utgjordes af en nytillkommen bandel, och att sålunda detta anslag måste betraktas såsom afsedt icke till anskaffning af sådana fordon, som skulle löpa särskildt å den nya linien, utan såsom en till följd af baunätets utsträckning behöflig förstärkning af parken i dess helhet. I öfverensstämmelse med en sådan icke af geografiska gränsen utan af trafikförhållandena uti olika trakter betingad användning af den gemensamma rörelsematerielen, hade i styrelsens berättelser alltsedan år 1879, vid redogörelsen för de olika bandelarnes trafikresultat, i byggnadskostnaden för bandelen icke inräknats den för dess utrustning i byggnadsanslaget upptagna summa, utan så stor del af kostnaden för jernvägarnes hela materiel, som svarade mot det antal tåg och vagnkilometer, hvilket blifvit å bandelen utgjorda, men ock på samma gång å vederbörligt ställe uppgifvits, hvilka slag af fordon blifvit för det anslagna utrustningsbeloppet anskaffadt. Då nu under år 1891 ett anslag af nämnda beskaffenhet för den det året öppnade bandelen Anundsjö—Vännäs blefve disponibelt, kunde styrelsen icke hysa betänkligheter att använda densamma, på sätt i mer än 20 år varit vanligt, till den gemensamma materielens förstärkning.

På enahanda sätt hade styrelsen förfarit med användande af de trafikmedel, som reserverats af värdena för sådan materiel som antingen måst slopas, till följd af att det icke befunnits löna sig att kosta på densamma ytterligare reparation, eller af samma skäl förändrats till vagn af annat slag, vanligtvis godsvagn, i det att sex af bogievagnarne betalats med andelar af de medel, som reserverats af värdena för 22 äldre första och andra klass vagnar, hvilka efter slopning eller nedläggning till lägre klass ännu ej ersatts med nya.

I afseende på förslaget om åläggande för styrelsen att i sina framställningar till Eders Kongl. Maj:t om anslag till rörlig materiel lemna fullständiga specifikationer å de olika slagen af de i sådant hänseende ifrågasatta anskaffningar, har styrelsen erinrat, att hon städse i dylika

framställningar angifvit till hvilket slags materiel, lokomotiv, person- eller godsvagnar, det anslag som begärts vore afsedt att användas, och, sedan Riksdagen för sådant ändamål beviljat medel, ytterligare till Eders Kongl. Maj:t ingifvit hemställan om dessas användande till då uppgifna slag af materiel och antal af hvarje sort, ehuru väl dervid icke bifogats någon beskrifning af de föreslagna fordonens konstruktion, för hvilken det väl fortfarande borde öfverlemnas åt styrelsen att bestämma, då hon hade det största intresse uti, att föremålen blefve af lämpligaste slag. Visserligen mötte icke något hinder att äfven afgifva förslag till konstruktionsdetaljer, men detta dock under förbehåll af frihet att vidtaga ändringar, emedan beställningarne måste göras omkring ett år, innan arbetet blefve färdigt, och förslagen afgifvas ännu tidigare. Till användningen af de medel som utginge tid efter anuan af de till nya bandelar anvisade byggnadsanslag hade styrelsen på grund af ofvan åberopade kongl. bref icke afgifvit särskilda förslag och hemstälde nu att få öfver dem förfoga såsom hittills skett.

Riksdagen, som föreställer sig, att, sedan erforderliga förändringar i de anskaffade bogievagnarna numera blifvit verkställda, dessa vagnar komma att befinnas tillfredsställande, har icke trott sig böra ingå i närmare bedömande af sättet för dessa vagnars anskaffning. Men deremot har Riksdagen velat ansluta sig till revisorernes uppfattning om att jernvägsstyrelsen borde åläggas att, i likhet med hvad som eger rum vid fråga om anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägar, i sina framställningar till Eders Kongl. Maj:t om anslag till rörlig materiel lemna fullständiga specifikationer å de olika slagen af de i sådant hänseende ifrågasatta anskaffningarne; och lära i sådan händelse dessa specifikationer komma att fogas vid Eders Kongl. Maj:ts framställningar till Riksdagen om medels beviljande för ändamålet, hvarigenom Riksdagen vid hvarje särskildt fall blifver i tillfälle att bedöma myckenheten af den rörliga materielen af olika slag, hvars anskaffande afses.

På grund häraf får Riksdagen anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande huruvida icke föreskrifter lämpligen må meddelas i syfte, att hädanefter vid jernvägsstyrelsens framställningar till Eders Kongl. Maj:t om anskaffning af rörlig materiel för statens jernvägar, vare sig framställningarna stå i samband med förslag om nya jernvägsanläggningar eller äro föranledda af behovet af ny materiel vid redan trafikerade banor, må fogas fullständiga specifikationer å de olika slagen af den materiel, hvars anskaffande ifrågasättes.

Enligt hvad revisorerne vidare meddelat hade, på sätt jernvägsstyrelsens berättelse för år 1890 utvisade, utgiftsprocenten vid statens jernvägstrafik, som år 1889 uppgått till 65,97 procent, under år 1890 stigit till 69,51 procent, eller således med 3,54 procent. Vid undersökning angående orsakerna till denna stigning i utgiftsprocenten, som redan förut syntes hög, hade revisorerne funnit, att till detta i ekonomiskt hänseende ofördelaktiga resultat i någon mån bidragit den omständigheten, att ett stort kapital funnes nedlagdt i förrådet af materialier. Enligt den i styrelsens berättelse intagna kapitalräkning för trafikmedlen hade materialförrådets utgående behållning för år 1890 utgjort den betydliga summan af 5,472,697 kronor 54 öre. Vid granskning af de uppgifter härom, styrelsen på begäran lemnat, hade befunnits, att större delen af denna behållning visserligen utgjorts af värdet på stenkol, räler och sliprar, men att deri jemväl ingått materialier och effekter af andra slag till ett värde af i rundt tal 2,664,000 kronor; och hade vid verkställd uträkning inhemtats, att af sistnämnda belopp i rundt tal 832,000 kronor utgjorts af bokförda värdet af hufvudsakligen reservdelar för den rörliga materielen. Orsaken till att dylika reservdelar till ett så betydligt värde funnits nödiga hade revisorerne ansett ligga i det enligt deras förmenande alltför stora antal typer, som funnes; af sistnämnda berättelse framginge exempelvis, att af lokomotiv funnes olika typer, betecknade med bokstafven A till och med bokstafven Z, förutom åtskilliga underafdelningar såsom Ka, Kb, Kc, etc. Detta förhållande häntydde enligt revisorerne mening på ständiga förändringar i konstruktivt hänseende, men om de skäl, som för sådana konstruktionsförändringar gjort sig gällande, lemnade jernvägsstyrelsens protokoll ej någon upplysning.

Från jernvägsstyrelsen hade äfven inkommit uppgift å de undantagsfrakter, som blifvit under år 1890 beviljade, och hade denna uppgift utvisat, att ett stort antal personer och inrättningar kommit i åtnjutande af nedsättning i fraktkostnaderna; protokollen innehöllo emellertid icke någon upplysning om styrelsens beslut i sådant afseende och skälen dertill, eller att vederbörlig anmälan om dylika medgifna nedsättningar till styrelsen inkommit.

På grund af såväl dessa förhållanden som ock med afseende å hvad revisorerne i fråga om det under år 1891 beslutade anskaffandet af bogievagnarne påpekat, hade revisorerne, under medgifvande, att ett embetsverk af sådan omfattning och med sådana åligganden som jernvägsstyrelsen i fråga om formen för förvaltningen borde lemnas större frihet, än som för åtskilliga andra embetsverk vore tillräddig,

likväl ansett sig böra ifrågasätta, huruvida ej lämpligen någon förändring i jernvägsstyrelsens arbetsordning måtte genomföras till vinnande af nödig kontroll och ett såvidt möjligt allsidigt bedömande af de i ekonomiskt hänseende viktiga frågor, som inom detta verk förekomme.

I det utlåtande jernvägsstyrelsen afgifvit öfver revisorernes framställningar i anledning af granskningen af styrelsens räkenskaper och förvaltning, har styrelsen i afseende å revisorernes uttalande i fråga om att väl stort kapital vore nedlagdt i förrådet af materialier, till en början anmärkt, att förrådets storlek alldeles icke berörde utgiftsprocenten, hvilken uttryckte förhållandet mellan utgifter för drift och underhåll å ena samt inkomster å andra sidan, utan endast visade, huru mycket af utöfver utgifterna behållna trafikmedel blifvit nedlagdt uti det för driften behöfliga förlaget af materielen jemte värdet inventarier, anskaffade dels med anslagsmedel samt reservdelar, hvilka ännu ej kommit till användning. Utgiftsprocentens stegring vore deremot såsom syntes af styrelsens årsberättelser att tillskrifva hufvudsakligen jernvägsnätets fortgående utsträckning genom svagt befolkade landsträckor i Norrland, hvarest de ännu obetydliga trafikinkomsterna föga öfverstege drift- och underhållskostnaderna, hvilket ofördelaktiga resultat måste, ju mer banorna derstädes utvidgades, hafva allt menligare inflytande på den gemensamma utgiftsprocenten för samtliga banorna.

Med anledning af anmärkningen om förrådets storlek har styrelsen åberopat en vid utlåtandet fogad tabellarisk öfversigt öfver förrådsförlagets värde, såväl det totala som värdet af »öfriga effekter», d. v. s. varor af andra slag än stenkol, räler och sliprar, alltsedan 1880 samt de »öfriga effekternas» förlagsvärde jemfördt med trafikens omfång angifvet uti antal tåg mil. De sista kolumnerna i denna tabell visade att förrådsförlaget ökats i jemnt förhållande till trafiken, och att detta förlag vid slutet af hvarje år under det sista decenniet aldrig uppgått ens till 70 procent af det påföljande årets konsumtion, och sålunda ej öfverskridit storleken af det upplag för 7 à 8 månader, hvilket nödig försigtighet och omtanke påbjöde.

Hvad anginge det anmärkta alltför stora antalet af lokomotivtyperna har styrelsen upplyst, att af de 10 under det sista decenniet med statens lokomotivpark införlifvade nya typerna ej mindre än 7 blifvit till styrelsen öfverlemnade på grund af statens inköp af privatbanor och 2 tagits i liquid för fordran hos enskilda jernvägar. Den tionde typens enda representant hade inköpts år 1882 för 15,000 kronor för att betjena den speciella lokaltrafiken på Värtabanan och användes numera vid Söderhamn. I sjelfva verket hade ej heller några

skäl hittills förefunnits för styrelsen att frångå de 3 typer C, D och K, som i början af 70-talet anskaffats för att ersätta de redan då för svaga lokomotiven af snälltågstypen A, blandadttågstypen B och godstågstypen F. De ändringar, hvilka de 3 typerna C, D och K sedermera undergått och som föranlett tecknen Cb, Kb o. s. v., hade afsett att — i den mån trafikens ökning fordrat och banans beläggande med stålskenor tillåtit — höja lokomotivens dragförmåga genom ökande af pannans och cylindrarnes dimensioner. Men då sådana framtida ändringar vore förutsedda redan då lokomotiven först konstruerats, och därför maskineriernas samt fjedrarnes och axlarnes dimensioner från början varit valda så, att alla dessa delar äfven fortfarande oförändrade kunde bibehållas, så hade dessa ändringar haft obetydligt inflytande på reservförlagets storlek. Då härtill komme, att de 3 typerna sinsemellan blifvit på sin tid konstruerade så lika som möjligt, just med afseende på reducerandet af antalet reservdelar till det minsta möjliga, så ansåge styrelsen ådagalagdt, att hon för sin del ej onödigtvis nedlagt något belopp af trafikinkomsterna i reservförrådet.

Till ledning för bedömandet huruvida statsbanornas förråd kunde anses obehöfligt stort, har styrelsen slutligen, till jmförelse med förhållandet vid det till 2,613 kilometer utsträckta svenska statsbanenätet, upplyst, att förrådet vid de danska statsbanorna, som år 1890 hade en sammanlagd längd af 1,522 kilometer, vore upptaget till ett värde af 4,169,000 kronor, och vid de finska, hvars längd vore 1,875 kilometer, förrådsvärdet utgjorde 3,057,000 mark, samt att, om man jmför förrådsvärdet med trafikens omfång, mot en tågakilometer svarade å svenska statsbanorna ett värde af 64 öre, å de danska af 71 öre och å de finska af 87 öre.

I afseende å revisorernas anmärkning att, enligt till dem lemnad uppgift, under år 1890 nedsättning i fraktkostnaderna beviljats ett stort antal personer och inrättningar, men att protokollen icke innehölle någon upplysning om styrelsens beslut i sådant afseende och skälen dertill eller att vederbörlig anmälan om dylika medgifna nedsättningar till styrelsen inkommit, har styrelsen, hvad beträffar de nedsättningar i fraktafgifter, som gälde under år 1890, meddelat att det förhölle sig så, att den allra största delen af de nedsättningar, som förekomme i nämnda i kontrollkontoret sammanställda uppgift, vore sådana som gält äfven föregående år och utgjort tillämpning af undantagstariffer, medgifna före stadfästandet af nu gällande taxa af år 1889, till hvilkas fortfarande tillämpning styrelsen på hemställanden årligen erhållit Eders Kongl. Maj:ts tillstånd; att antalet af dessa tillämpningar syntes så

stort, emedan i stället för den allmännare tariffen de stationer upp-gifvits, mellan hvilka transporter mot undantagstariffens afgifter med-gifvits; att under år 1890 endast i 48 fall medgifvits nya nedsättningar, hvarutaf 21 fall, som rörde samtrafik med främmande jernväg, och att af nedsättningarne för transporter inom statsbaneområdet 7 vidtagits för att befordra uppkomsten af virkestransporter från norrländska stationer. Att revisorerne icke funnit någon upplysning om behandlingen af nedsättningsfrågan, härledde sig deraf, att de ej tagit kännedom om de från styrelsen utgångna skrivelser, hvilka visade, att ingen nedsättning beviljats utan på föregående hemställan af trafikant, trafikdirektör eller förvaltning af främmande jernväg och efter det samtliga vederbörande blifvit hörda.

Att anmälningar till styrelsen om medgifna fraktnedsättningar ej kunnat ifrågakomma, framginge af det kända förhållande, att ingen underlydande egde att på eget bevåg bevilja fraktlindring.

På grund af de förhållanden revisorerne ansett sig haft skäl anmärka, men hvilka alla styrelsen ansåge vara i det föregående nöjaktigt förklarade, hade de, under erkännande att en större frihet i afseende på formen för förvaltningen borde lemnas åt jernvägsstyrelsen än som för andra embetsverk vore tillrådlig, trott sig böra ifrågasätta, huruvida ej lämpligen någon förändring i arbetsordningen måtte genomföras till vinnande af nödig kontroll och ett såvidt möjligt allsidigt bedömande af de i ekonomiskt hänseende viktiga frågor, som inom detta verk förekomme. I hvad rigtning förändringen skulle göras vore ej angifvet, men af hvad revisorerne uttalat vid de särskilda anmärkningarna synes, som egentligen åsyftats att inom styrelsen skulle föras ett fortlöpande protokoll, upptagande såväl styrelsens beslut som de skäl hvarpå de grundats. Styrelsen hade icke ansett förändret af ett sådant protokoll inom det verk, der chefen egde ensam beslutanderätten, oundgängligt för redogörelsen för dess åtgärder, ity att med få undantag alla styrelsens beslut föranledde skrivelser till vare sig Eders Kongl. Maj:t, främmande myndigheter, underordnade kontor och afdelningsföreståndare, jernvägsförvaltningar eller enskilda personer eller cirkulär och dylikt, och uti skrivelserna besluten fullständigt formulerats, hvarjemte beslut i de få ärenden, som icke gifvit anledning till skriftligt meddelande, upptagits för sig uti särskildt protokoll. Skälen för besluten, der de icke vore i skrivelserna angifna, återfunnes i de handlingar, som ingått för ärendets beredning, eller låge så i öppen dag, att de icke fordrade någon särskild förklaring. Samlingen af koncepten till de expedierade

skrifvelserna jemte de särskildt upptecknade besluten utgjorde sålunda redogörelsen för styrelseärendena. Skulle derjemte särskildt fullständigt protokoll föras, skulle detta leda till ett försenande af expeditionen, då ju denna icke kunde verkställas förr än protokoll vore uppsatt och justerat, och skulle dertill, enligt erfarenheten under de tidigaste åren, då alla utgångna skrivelser afskrefvos i en gemensam bok, numera då göromålen mångdubblats fordra en ej obetydlig förstärkning af arbetskrafter, utan att dock, enligt styrelsens förmenande, något väsentligt vunnes för underlättande af kontrollen öfver styrelsens af granskande myndigheter och jemväl af den trafikerande allmänheten öfvervakade verksamhet.

Efter det jernvägsstyrelsen afgaf anförda, den 31 december 1891 dagtecknade utlåtande, har generaldirektören i styrelsen den 30 januari 1892, beslutit för iakttagande tillsvidare föreskrifva »Ordning för ärendenas inom styrelsen handläggning m. m.» deri bland annat omförmälas de ärenden, öfver hvilka protokoll skola hos styrelsen vid deras afgörande föras.

Såvidt af denna arbetsordning framgår, skulle emellertid protokoll hos styrelsen icke komma att föras öfver många bland de ärenden, som revisorerne särskildt påpekat såsom af beskaffenhet att böra i protokoll omförmälas. Hvad särskildt beträffar frågor om undantagsfrakter och fraktnedsättningar anser Riksdagen, i likhet med revisorerne, det vara af största vigt att jernvägsstyrelsens beslut i dylika frågor varda i styrelsens protokoll antecknade, dervid äfven de skäl, som legat till grund för besluten, synas böra angifvas. De i dessa frågor meddelade beslut som ofta beröra ej blott den, som erhåller fraktlindring, utan äfven i vissa fall andra trafikanter och jemväl de enskilda jernvägarne, torde nemligen vara af den mångsidiga betydelse, att desamma och skälen dertill böra kunna i styrelsens protokoll återfinnas. Redogörelserna för styrelsens beslut i öfriga af revisorerne från denna synpunkt omförmälda ärenden torde ej heller böra i protokollen saknas.

Vidare och då Riksdagen sålunda, i likhet med revisorerne, funnit önskvärdt, att förändring i jernvägsstyrelsens arbetsordning må genomföras, särskildt i syfte af en fullständigare protokollsföring, har Riksdagen ansett att åt den nya arbetsordningen bör förlänas den stadga och oeftergifflighet i tillämpningen, som endast kan genom dess utfärdande af Eders Kongl. Maj:t ernås.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får Riksdagen anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke sär-

skild arbetsordning må för jernvägsstyrelsen af Eders Kongl. Maj:t utfärdas, samt dervid tillika uttala den mening att i sådan arbetsordning bör inflyta fullständig uppgift å de ärenden, öfver hvilka protokoll skola hos styrelsen föras.

Stockholm den 17 maj 1892.

Med undersåtlig vördnad
